

Огороднійчук Ю. Й.,
аспірантка кафедри філософії
та політології,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ЄДНІСТЬ ІНДИВІДУАЛЬНИХ І СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВІДЧУЖЕННЯ

Проблема відчуження з давніх-давен турбувала дослідників. Одночасно із зародженням суспільства з'являється потреба в соціальному управлінні. Це зумовлено наявністю у кожного його члена особистих інтересів. У ситуації відсутності узгодженості цих інтересів відбуваються процеси, що роздирають суспільство, тобто саме інтереси є саморегулятором, який має вирішальне значення для особи. Відчуження особистості є важливою темою при розгляді питань стану соціуму.

Особливо гостро питання відчуження постають в епоху кризи суспільства – перехідного періоду країни. Для активної й результативної життєдіяльності кожного індивіда необхідне відчуття причетності до того суспільства, держави, політичного режиму, в якому він живе і працює. Відповідно, той курс, згідно з яким розвивається соціум, має відповідати особистим принципам й установкам індивіда. У протилежному випадку зароджується спочатку процес незгоди з цим курсом держави, котрий потім трансформується в спроби боротьби з ним і відстоювання своїх позицій. Кінцева стадія цього процесу – повне відчуження від тих цінностей, норм і правил, які диктуються соціумом. Без сумніву, подібна ситуація починає впливати на працездатність і бажання рухатися вперед у відчуженої особи. Подібна ситуація породжує багато й інших негативних процесів, які гальмують соціальний та економічний розвиток всієї держави, зокрема, несплата податків, «чорні зарплати», хабарництво, корупція, загальний негативний стан населення.

Для будь-яких прагнень потрібні мета, мотивація. У випадку ж протиріччя основоположних принципів життя соціуму й особистих принципів

індивіда в останнього зникає бажання вдосконалювати свою діяльність на суспільне благо. Для того, щоб суспільство нормально функціонувало і розвивалось, необхідно поєднати окремі інтереси всіх людей для спільного блага. Але подібне поєднання можливе лише за умов грамотного поєднання особистої вигоди із суспільною.

Подібний процес можливий завдяки дії у суспільстві правил поведінки (норм), а також влади, яка б перетворила в життя і контролювала їх дотримання. У цьому контексті велике значення як спосіб констатації соціального життя має право. Стан правових норм і ставлення суспільства до них має значний вплив на процес розвитку держави у всіх її сферах.

Певну роль відіграє й відчуження людини від правотворчих механізмів. Якщо демократичні цінності знаходяться в незадовільному стані, то відповідно члени суспільства не можуть активно брати участь у волевиявленні. Необхідна реформа політичної і правової системи, що передбачала б розвиток і дотримання демократичних засад, які б проявлялись у проведенні референдумів, обговорюванні законопроектів, можливостях широкої законодавчої ініціативи, чесних виборів, активному вираженні громадської думки шляхом мітингів, протестів тощо.

Відхилення від суспільних норм і правил кожною особою породжує кризи суспільства. Проблема ігнорування особистих інтересів стає масштабною і переростає в заперечення суспільного інтересу. Відповідно в такій ситуації неможливо говорити про прогресивний суспільний розвиток, про досягнення у сфері політики, економіці, науці й культурі. Соціальні інтереси є тим сектором суспільного устрою, який необхідно враховувати у будь-якій ситуації, тобто саме люди є основною цінністю держави, задля яких і за допомогою яких вони здатні функціонувати, розвиватися і просто бути.

Прагнення до дотримання всіма членами суспільства правових норм – це завдання, яке стоїть перед державою. Але для цього потрібно доносити до кожної людини інформацію про існуючі правові норми. Необхідна соціальна політика держави, спрямована на виховання в кожній людині основ моральності, оскільки правова поведінка накладає свій відбиток і на неюридичні чинники: моральні, соціальні, економічні, політичні та ін.

Іншою причиною соціального відторгнення є виключення багатьох людей з ринку праці. Окрім залежності від соціальних виплат, скорочується також їх контакт з ринком праці, що негативно позначається на доступі до послуг охорони здоров'я, культури і відпочинку. Досить швидко витісняє з ринку праці мільйони працівників й утворює численний клас зайвих людей сучасна технологічна революція, що в майбутньому призведе до соціальних

і політичних потрясінь. Звісно, зникнення багатьох традиційних професій у найрізноманітніших галузях – від мистецтва до охорони здоров'я – частково буде компенсовано створенням нових.

На мікрорівні також спостерігається втрата людьми оптимізму, депресивний настрій, зростання рівня бідності й нерівності у прибутках різних верств населення, страх за майбутнє, відчуження особи від результатів своєї праці, держави, і від самої себе.

Процеси особистісного розвитку напряму пов'язані зі світоглядом, картиною світу людини. Антиномічність раніше сформованих цінностей й ідеалів до сучасних вимог призводить особу на межу соціального катаклізму, втрати цілісності ідентичності. Це виявляється і в бажанні залишити країну, шукати особистий добробут будь-якою ціною, навіть ціною втрати морально-етичних цінностей життя. Внутрішню стійкість особистості розхитує й характерний для транзитивних суспільств плюралізм думок, коли індивід вимушений постійно перебувати у пошуках адекватної відповіді на виникаючі різного роду виклики і колізії.

Отже, для того, щоб внутрішні мотиви й настанови особи збігалися з суспільними інтересами, у соціальній політиці держави необхідно враховувати інтереси кожного суб'єкта. Це необхідно для виникнення почуття причетності до суспільства, бажання жити в цьому суспільстві. За умов, коли особисті інтереси ставляться вище суспільних або враховуються в рівній мірі, індивід завжди поступитися особистим задля спільного блага. Але це може відбутися тільки в тому випадку, якщо він буде відчувати себе частиною цілого – членом великої спільноти і знатиме, що його завжди зрозуміють, допоможуть і захистять.